סכוי בריה בפני עצמה היא דאי לא תימא סכוי

הכי הא דאמר רב אידי בר אבין יאף כל

לאתויי כוי 6 כוי ספיקא הוא איצטריך קרא

לרבויי ספיקא אלא בריה שאני הכא נמי

בריה שאני ת"ר יתענו את נפשותיכם

יכול ישב בחמה או בצנה כדי שיצמער

תלמוד לומר יוכל מלאכה לא תעשו מה

מלאכה שב ואל תעשה אף ענוי נפש

שב ואל תעשה ואימא היכא דיתיב

בשימשא (י) וחיים ליה לא נימא ליה קום תוב

בטולא יתיב בטולא וקריר ליה לא נימא

ליה קום תוב בשימשא דומיא דמלאכה מה

מלאכה לא חלקת בה אף ענוי לא תחלוק בו

תניא אידך תענו את נפשותיכם יכול ישב

בחמה ובצנה ויצטער ת"ל וכל מלאכה לא

תעשו מה מלאכה דבר שחייבין עליו במקום

אחר אף ענוי נפש שחייבין עליו במקום אחר

ואי זה זה זה יפגול ונותר אביא פגול ונותר

שהן בכרת ולא אביא את המבל שאינו

בכרת ת"ל תענו יועניתם את נפשותיכם ריבה

אביא המבל שהוא במיתה ולא אביא את

הנבילה שאינה במיתה ת"ל תענו ועניתם

את נפשותיכם ריבה אביא את הנבילה שהוא

בלאו ולא אביא את החולין שאינן בלאו ת"ל

תענו ועניתם את נפשותיכם ריבה אביא

החולין שאינן בקום אכול ולא אביא את

התרומה שהיא בקום אכול ת"ל תענו

ועניתם את נפשותיכם ריבה אביא את

התרומה שאינה בבל תותירו ולא אביא את

הקדשים שהן בבל תותירו תלמוד לומר תענו

ועניתם את נפשותיכם ריבה ואם נפשך לומר

הרי הוא אומר נוהאבדתי את הנפש ההיא

ל) וחוליו פ. כריתות כא.ז. עליו בשתים וקי"ל דחייבי כריתות ישנו בכלל מלחות [ע' הגי' בע"י], ולעיל יח: וש"כן, ד) וע' ה) ולעיל ו) [לקמן עה:], ז) גיי

גליון הש"ם גמרא עינוי שהוא אכידו הנפש. עיין נדרים דף פ ע"ב ובר"ן שם ד"ה כי רחין:

הנהות הב"ח

(א) גם' אף כל לאתויי כוי ואי כוי ספיקל הול: (ב) שם ולימל היכל דיתיב נשימשה וחמים את והאבדתי (ד) רש"י ד"ה מה מנוח מלאכות שב ואל תעשה כו׳ כל"ל ותיבת שבת נמחק: (ה) ד"ה ה"ג המאכילד כו' אלא קרא קא מפרש:

תום' ישנים קסבר בריה בפני עצמה

יוסי בפרק אותו ואת בנו [חולין פ, א] דכוי בריה בפני עצמה ולא הכריעו עליה חכמים כו', דההוא בריה דהתם ספיקא הוי כדפי׳ בפרק אותו ואת בנו בחולין ובנדה בפרק המפלת וכח, בן וביבמות פרק הערל [פג, כן וכיכנוות פוק העני (פג, א]. מרבה את הפיגולין והנותרות כו'. פי׳ ה״ר יוסף דהני חמשה עינויים דמייתי הכא חמש פעמים דמייתי הכא חמש פעמים תענו את נפשותיכם ריצה, לאו היינו חמשה עינויים דאמר לקמן [עו, א] הני עינויים כנגד מי וקאמר כנגד חמשה עינויים שבתורה, ולא כולם בלשון (ועיניתס) [תענו] (ועיניתס) [מענו] מכח (מאמר) [קמא] לחודיה. והוה מצי למימר ולמיפרך דלאו שיתא כחיבי אלא ממשה, אלא [לא חש] לדקדק דעיקרייהו לריכי לדרשא דלקמן דהני חמשה עינויים כנגד מי כו'. ואומר (מתנא) [כך, דמתענו] קמא פקי כולהו. ובכי האי גוונא מההקדש (יח, ב) דמפיק מתמעול מעל ריבה דרשות בו'. מדכתיב לשון איבוד מוב מראה עינים באשה יותר בו'. הילכך לריך ליזהר מאד ממנו.

אתה קרא לרבויי ספיקה. בתמיה אטו קמי שמיא ספיקה הוא אי בהמה הוי אי חיה הוי: הא דאמר רב אידי בר אבין. בכריתות בפרק דם שחיטה (דף כה.) אף כל לאתויי כוי דקתני התם כל דם לא תאכלו לעוף ולבהמה מה עוף ובהמה מיוחדים וכו': מה. מלות מלאכת (ד) שבת שב ואל תעשה הוא

אף מלות עינוי שב ואל תעשה דבר המבטל ממך את העינוי הוא ואין זו אלא כגון הני דמתניתין לא יאכל ולה ישתה ולה ירחץ: מה מלחכה לא חלקת בה. בכל 'לדדיה אסורה אף עינוי נמי שאיסורו בכל לדדיו קאמר יצאו חמה ולנה שאם ישב הרי הוא בעינוי ואם לא ישב אינו מלוה לישב: מה מלאכה דבר שחייבין עליו במקום אחר. כרת כי הכא כגון בשבת אף עינוי בדבר אכילה קאמר שמלינו שחייב עליו במקום אחר כגון פיגול ונותר: ואם נפשך לומר. ואם יש בידך להשיב על זה הרי ראיה אחרת דקרא של תענו את נפשותיכם עינוי שהוא אבידת הנפש בתוך חלל הגוף מיירי: וכי מימא בעריות המשתעי הרא. כלומר עינוי. דתשמיש קא משתעי קרא דתשמיש נמי אקרי עינוי כדלקמן (דף עו.) וחייבין עליו כרת במקום אחר כגון עריות: ונאמר להלן יינוי. ויענך וירעיבך (דברים ח): ונילף מוחם מענה חת בנותי. דמוקי ליה לקמן (שם.) אתשמיש: עינוי דרבים. יוה"כ לכל ישראל ואכילת המן לכל ישראל: עינוי בידי שמים. יום הכפורים מלות מלך היא וכן עינוי המן: ה"ג המאכילך מן במדבר וגו' רבי חמי ורבי חסי וכו'. ולית הכא רומיא דקראי אלא קרא (ה) מפרש המאכילך למען ענותך אוכל ומעונה: אין לו פת בסלו. אוכל היום ודואג על למחר: אינו רואה ואוכל. אכילת המן טועם טעם כל המינים ואינו רואה אלא מן:

ענוי שהוא אבידת הנפש ואי זה זה זה אכילה ° ושתיה מאי ואם נפשך לומר וכי תימא בעריות קא מישתעי קרא הרי הוא אומר והאבדתי 🌣 הנפש ענוי שיש בו אבידת נפש ואי זה זה זה אכילה ושתיה דבי רבי ישמעאל תנא נאמר כאן ענוי ונאמר להלן ענוי מה להלן ענוי רעבון אף כאן ענוי רעבון ונילף ימאם תענה את בנותי דנין ענוי דרבים מענוי דרבים ואין דנין ענוי דרבים מענוי דיחיד ונילף מענוי דמצרים דכתיב זוירא את ענינו ואמרינן זו פרישות דרך ארץ אלא דנין ענוי בידי שמים מענוי בידי שמים ואין דנין ענוי בידי שמים מענוי בידי אדם המאכילך מן במדבר למען ענותך רבי אמי ורבי אסי חד אמר האינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו וחד אמר אינו דומה מי שרואה ואוכל למי שאינו רואה ואוכל אמר רב יוסף מכאן רמז לסומין שאוכלין ואין שבעין אמר אביי יהלכך מאן דאית ליה סעודתא לא ליכלה אלא ביממא א"ר זירא מאי קרא ימוב מראה עינים מהלך נפש אמר ר"ל מוב מראה עינים באשה יותר מגופו של מעשה שנאמר מוב מראה עינים מהלך נפש יכי יתן בכום עינו יתהלך במישרים ר' אמי ור' אסי חד אמר כל הנותן עינו

ואפי׳ הכי ממעטא ליה רב לענין ביאת מקדש מדכתיב מזכר ועד נקבה זכר ודאי נקבה ודאית ולא טומטום ואנדרוגינוס והיכי אתי קרא למעוטי ספיקא וי"ל דבההיא דרב תרי מיעוטי כתיבי דהוה מלי למיכתב מזכר ועד אדם או מנקבה ועד אדם ואתא חד מינייהו

לאנדרוגינוס וחד לטומטום ואי אנדרוגינוס זכר הוא אתי מזכר למעוטי ואי נקבה הוא אתי ועד נקבה למעוטי מטעם שהוא משונה ובבכורו׳ פרק על אלו מומין (דף מא:) גבי הא דממעט אנדרוגינום מהזכר יתירה דכתיב גבי עולה ופריך מני אי רבנן קסברי ספיקא הוי ואינטריך קרא למעוטי ספיקא התם פריך שפיר דאם בא למעוטי אפי׳ הוא זכר מפני שהוא משונה משאר זכרים אם כן מדממעטינן ליה מהזכר שמע מינה זכר הוא ולא ספיהא אלמא לא אתא כת"ק דאמר ספיקא הוי ולפי מה שפירש׳ אית ליה לרב דהמפלת (נדה דף כח.) שפיר ההיא דרב חסדא דאית ליה גבי בכור דטומטום קדוש מספיקא דחד מיעוטא כתב בבכור ולית ליה לאוקמינן אלא באנדרוגינום ולא בטומטום שאם הוא זכר הוי זכר גמור וא"ת א"כ מאי קא פריך התם לרב חסדא מערכין דממעטינן מערך איש ומערך אשה טומטום ואנדרוגינום ומשני סמי מכאן טומטום ומאי קושיא התם איכא תרי קראי הזכר ואם נקבה הלכך ממעטי' ליה כמו ההיא דהמפלת ויש לומר דהתם לריכי תרוייהו שפיר לאנדרוגינום דאי לא כתב אלא הזכר הוה ממעטינן ליה מערך זכר אבל יהא בערך דלא גרע מאשה והא דפריך מאם זכר אם נהבה להוליא טומטום ואנדרוגינום מאי הושיא הא גבי שלמים איכא תרי מיעוטי אם זכר אם נקבה ויש לומר דגרסינן התם זכר או נקבה דכתיב בויקרא גבי שלמי לאן דמיניה דריש ליה בת"כ אבל אם זכר אם נקבה דכתיב בשלמי בן בקר דריש התם פרק אלו קדשים (תמורה דף יז:) לרבות ולד בעלי מומין ותמורת בעלי מומין והשתא פריך שפיר לרב חסדא דבהאי קרא לא כתב אלא חד מיעוט והוי או למעט כמו כשב או עז פרט לנדמה ואם תאמר הא אשכחן דכתב קרא כדי שלא נטעה דפריך בפרק אלו טרפות (חולין דף סו:) מכדי אנן אקשקשת סמכינן סנפיר דכתב רחמנא למה לי ומשני אי לא כתב רחמנא סנפיר הו״א מאי קשקשת "[סנפיר] ואפילו דג טמא כתב רחמנא סנפיר עד דאיכא סנפיר וקשקשת וי"ל דלשון קשקשת משמע דבר שחינו שוה וחלק שהיד מסכסכת בו וסנפיר נמי כך

הוא ונופל בו לשון קשקשת: בוי בריה בפני עצמו הוא. האי בריה בפני עלמו דהכא היינו

שאינו ספק חיה או בהמה אבל הא דאמר רבי יוסי בפרק אותו ואת בנו (חולין דף פ.) כוי בריה בפני עלמו הוא ולא הכריעו בו חכמים אי מין חיה או מין בהמה ההוא הוי פירוש שהוא ספק חיה ספק בהמה דהא שמעינן לרבי יוסי דאמר בפרק כסוי הדם (שם דף פד:) כוי אין שוחטין אותו ביום טוב ואם שחטו אין מכסין את דמו ואי הוה בריר לן שהוא בריה ולא הוה לא חיה ולא בהמה יהא מותר לשחטו לכתחילה דהא לאו בר כיסוי הוא [וע"ע חוס' כריחות כא. ד"ה כוי]:

1. וְהָיְתָה לֶכֶם לְחֻקַּת עוֹלֶם בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בָּעָשוֹר לַחֹדֶשׁ תְעַנִּוּ אֶת בֶּפְשׁתִיכֶם וְכָל מְלָאכָה לא תַעֲשׂוּ הָאֶזְרָח וְהַגֵּר ל הגר בתוככם:

ויקרא טז כט י יון א טויכט. 2. שַׁבַּת שַׁבְּתוֹן הִיא לְכֵם וְעַנִּיתֶם אֶת

נָפְשׁתֵיכָם חְקָּת עוֹלְם: ויקרא טז לא ויקרא טז לא הַנָּפָשׁ אֲשֶׁר. הַעֲשֶׂה כָּל מְלָאכָה בְּעֶצֶם הִיּוֹם הַזֶּה וְהַאֲבַרְתִּי אֶת הַנָּפֶשׁ וְהַאֲבַרְתִּי אֶת הַנָּפֶשׁ ההוא מקרב עמה: . ויקרא כג ל

4. אָם תַענָה אַת בְּנֹתֵי וְאִם תִּקַח נָשִׁים עַל בְּנֹתֵי אֵין אִישׁ עִמְנוּ רְאֵה אֱלֹהִים עֵד בֵּינִי וּבֵינֶךְ:

בראשית לא נ בראשית לא נ 5. וַנִּצְעַק אֶל יְיִ אֱלֹהֵי אָבַתִינוּ וַיִּשְׁמֵע יִיָּ אֶת עָמָלֵנוּ וַיַּרְא אֶת עָנְיֵנוּ וְאֶת עַמְלֵנוּ וְאֶת לַחֲצֵנוּ:

6. הַמַּאֲכִלְּךְ מָן בָּמִּדְבָּר אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּן אֲבֹתֶיךְ לְמַעַן עַנֹּתְךְ וּלְמַעַן נַסּתֶּךְ יְבֵּיאַן אָבְיּאָן יִייְבֵּיאַן בַּסּיָּןיּ לְהֵיטִבְּךָּ בְּאַחֲרִיתֶּךְּ: דברים ח טז

טוֹב מראה עינים מַהַלְךְּ נָפָשׁ גַם זֶה הֶבֶּל וֹרָעוּת רוּחַ: קהלת וֹט ג אַל תַּרָא יַיִּון בִּיּ יִתְאַדֶּם בִּי יְתֵּן בָּכּוֹס עֵינוֹ יִתְאַדֶּם בִּי יְתַּוֹ בָּכּוֹס עֵינוֹ יִתְהַלֵּךְ בְּמֵישְׁרִים: משלי כג לא

מוסף רש"י

כוי בריה בפני עצמה היא. ולא מכלאי נהמה וחיה הוא בא. דח"ל איו בהמה מחיה (חולין פ.).

רבינו חננאל

הא דרב אידי בר אביו דאמר כל לאיתויי כוי, מפורש בכריתות פרק דם שחיטה בבהמה ובחיה כו׳ בתחלתו, ואסיקנא קסבר האי תנא כוי בריה תענו את נפשותיכם, יכול ישב בחמה ובצנה כדי שב בוומה הבצנה כדי שיצטער, ת״ל כל מלאכה לא תעשו, מלאכה ועינוי אסרה התורה. מה מלאכה שם ואל תעשה אף עינוי נמי שב ואל תעשה, [אל] תאכל. תניא אידך [לך] מה מלאכה שחייבין עליה ממקום אחר, [אף ענוי נפש שחייבין עליו ממקום אחר] ואיזה, זה פיגול ונותר וכו', עד שיגול ונותו וכוי, עו אם נפשך לומר בעריות משתעי קרא, הרי הוא אומר והארדחי את הופש אומר החאבותי את תנפש ההיא, איזהו דבר שיש בו איבוד נפש, הוי אומר זו אכילה ושחיה. **דבי** ר׳ תענו את נפשותיכם ונאמר ויענך וירעיבך, מה להלן עינוי רעבון אף (להלן) [כאן] ביום הכפורים עינוי רעבון. את נפשותיכם וכתיב עיניתי בצום נפשי. ועוד

ברת בבום כבסי, רבה. כתיב למה צמנו ולא ראית עינינו נפשנו ולא תדע, מיכן שהצום נקרא עינוי נפש. כתיב המאכילך מן למען ענותך, פי׳ כיון שאינו ניתן לו המן אלא יום ביום, אע״פ שעתה אוכל, (נפש) אכילתו (הוא) עינוי הוא לו, ללמדך כל מי שאין לו פת בסלו לעולם אינו שבע כאילו בעינוי הוא. וכן כל שאינו רואה מה שאוכל אינו שבע. מיכן לסומים שאוכלין ואינן שביעין.